

СТАНАЎЛЕННЕ І РАЗВІЦЦЁ НАВУКОВАЙ ЖУРНАЛІСТЫКІ Ў БЕЛАРУСІ: ТЭАРЭТЫКА-ПРЫКЛАДНЫ АСПЕКТ

Ю. М. ЛУК'ЯНЮК^{1*}

^{1*}Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт, пр. Незалежнасці, 4, 220030, г. Мінск, Беларусь

Разглядаюцца пытанні станаўлення навуковай (навукова-папулярнай) журналістыкі як сістэмнага феномена айчыннага медыйнага працэсу. Абгрунтоўваецца спецыфіка фарміравання і развіцця навуковай журналістыкі ў Беларусі. Вызначаецца, што навуковая журналістыка ўяўляе сабой комплекс сродкаў масавай інфармацыі, у які ўваходзяць перыядычныя рэгіянальныя, рэспубліканскія і міжнародныя выданні тэматычна ўніфікаванай накіраванасці. Вылучаюцца дасавецкі, савецкі і постсавецкі этапы развіцця навуковай журналістыкі ў Беларусі. На дасавецкім этапе навуковая журналістыка, што арыентавалася на рэгіянальныя запыты і ўлічвала лакальныя сацыяльна-эканамічныя ўмовы, была накіравана на распрацоўку навуковай тэарэтычнай і практычнай базы, фарміраванне масавай аўдыторыі шляхам публікацыі навукова-папулярных артыкулаў і практычных рэкамендацый неспецыялістам у той ці іншай навуковай галіне, а таксама аглядаў навуковых адкрыццяў. На савецкім этапе асноўным напрамкам навуковай журналістыкі стала папулярызацыя базавых ведаў фундаментальных навук. На постсавецкім этапе навуковая журналістыка была арыентавана на асвятленне праблем вядзення гаспадаркі, пытанняў, звязаных з вольным часам і народнай медыцынай. З пачатку 2000-х гг. тыражы газет і часопісаў паступова скарачаюцца, цікавасць да навуковай тэматыкі зніжаецца, аўдыторыя далучаецца да прагляду забаўляльных праграм на тэлебачанні і ў сацыяльных медыя, што спрыяе пераходу друкаваных выданняў у анлайн-фармат.

Ключавыя словы: Беларусь; навуковая журналістыка; перыядычныя выданні; постсавецкі этап; навуковыя веды; папулярызацыя; асветніцкая дзейнасць.

СТАНОВЛЕНИЕ И РАЗВИТИЕ НАУЧНОЙ ЖУРНАЛИСТИКИ В БЕЛАРУСИ: ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНОЙ АСПЕКТ

Ю. Н. ЛУКЬЯНЮК¹⁾

¹⁾Белорусский государственный университет, пр. Независимости, 4, 220030, г. Минск, Беларусь

Рассматриваются вопросы становления научной (научно-популярной) журналистики как системного явления отечественного медиапроцесса. Обосновывается специфика формирования и развития научной журналистики в Беларуси. Определяется, что научная журналистика представляет собой комплекс средств массовой информации, в который входят периодические региональные, республиканские и международные издания единой тематической направленности. Выделяются досоветский, советский и постсоветский этапы развития научной журналистики в Беларуси. На досоветском этапе научная журналистика, которая ориентировалась на региональные запросы и учитывала местные социально-экономические условия, была направлена на разработку научно-теоретической и практической базы, формирование массовой аудитории путем публикации научно-популярных статей и практических рекомендаций неспециалистам в той или иной научной области, а также обзоров научных открытий. На советском этапе основным направлением научной журналистики была популяризация базовых знаний фундаментальных наук. На постсоветском этапе научная журналистика

Образец цитирования:

Лук'янюк ЮМ. Станаўленне і развіццё навуковай журналістыкі ў Беларусі: тэарэтыка-прыкладны аспект. *Журнал Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта. Журналістыка*. 2023;1:23–28.
<https://doi.org/10.33581/2788-6638-2023-1-23-28>

For citation:

Lukyaniuk YuM. Formation and development of scientific journalism in Belarus: theoretical and applied aspect. *Journal of the Belarusian State University. Journalism*. 2023;1: 23–28. Belarusian.
<https://doi.org/10.33581/2788-6638-2023-1-23-28>

Автор:

Юлія Николаевна Лукьянюк – кандидат филологических наук, доцент; заведующий кафедрой технологий коммуникации и связей с общественностью факультета журналистики.

Author:

Yuliya M. Lukyaniuk, PhD (philology), docent; head of the department of communication technologies and public relations, faculty of journalism.
lukianqk@mail.ru

была ориентирована на освещение экономических проблем, вопросов, связанных с досугом и народной медициной. С начала 2000-х гг. тиражи газет и журналов постепенно сокращаются, интерес к научной тематике снижается, аудитория присоединяется к просмотру развлекательных программ на телевидении и в социальных сетях, что способствует переходу печатных изданий в онлайн-формат.

Ключевые слова: Беларусь; научная журналистика; периодические издания; постсоветский этап; научное знание; популяризация; просветительская деятельность.

FORMATION AND DEVELOPMENT OF SCIENTIFIC JOURNALISM IN BELARUS: THEORETICAL AND APPLIED ASPECT

Yu. M. LUKYANIUK^a

^aBelarusian State University, 4 Niezaliežnasci Avenue, Minsk 220030, Belarus

The issues of the formation of scientific (popular science) journalism as a systemic phenomenon of the domestic media process are considered. The specifics of the formation and development of scientific journalism in Belarus are substantiated. It is determined that scientific journalism is a complex of mass media, which includes periodic regional, republican and international publications of a single thematic focus. The pre-Soviet, Soviet and post-Soviet stages of the development of science journalism in Belarus are distinguished. At the pre-Soviet stage of development, scientific journalism was focused on regional needs and local socio-economic conditions, the development of a scientific, theoretical and practical base, the formation of a mass audience through the publication of popular science articles and practical recommendations for non-specialists in a particular scientific field, a review of scientific discoveries. At the Soviet stage of development, the main direction of science journalism was the popularisation of basic knowledge of fundamental sciences. At the post-Soviet stage, scientific journalism focused on the coverage of economic problems, issues related to leisure and traditional medicine. Since the early 2000s the circulation of newspapers and magazines is gradually decreasing, interest in scientific topics is decreasing, the audience joins watching entertainment programs on television and in social networks, which contributes to the departure of printed publications to the online format.

Keywords: Belarus; scientific journalism; periodicals; post-Soviet stage; scientific knowledge; popularisation; educational activities.

Уводзіны

Медыя – крыніца атрымання інфармацыі і сподак данасення яе да розных пластоў насельніцтва (як да мэтавай аўдыторыі, так і да масавага чытача). Навуковая (навукова-папулярная) журналістыка ўяўляе сабой пляцоўку для асвятлення найбольш актуальных тэм і пытанняў у даступнай і нагляднай форме¹. Першачарговай задачай навуковай журналістыкі з пункту гледжання яе асноўнай мэты (папулярызацыя навуковых ведаў) з’яўляецца

падахвочванне адрасата да ўспрымання, абмеркавання і прымянення атрыманай ад спецыялістаў інфармацыі [1, с. 15]. Адназначна, задача кожнага навукова-папулярнага выдання заключаецца ў тым, каб даць аўдыторыі такі прадукт, які б задавальняў яе актуальныя патрэбы. У сувязі з гэтым значным уяўляецца ўстанаўленне асаблівасцей развіцця навуковай журналістыкі ў Беларусі і тэндэнцый ва ўзаемадзеянні рэдакцый часопісаў і чытачоў.

Матэрыялы і метады даследавання

Мэта даследавання – тэарэтычнае абгрунтаванне спецыфікі станаўлення і развіцця навуковай журналістыкі ў Беларусі. Матэрыяламі выступаюць разнапланавыя па структуры і змесце асветныя выданні

XVIII–XX стст., задачай якіх з’яўлялася папулярызацыя навуковых ведаў. Выкарыстоўваліся дыяхронны і сінхронны метады, а таксама метады індукцыі і дэдукцыі, абагульнення даных і дыскурснага аналізу.

Асноўная частка

Навуковыя веда пачалі шырока распаўсюджвацца ў перыяд праўлення Пятра I. Сацыяльна-эканамічнае пераўтварэнне прамысловай вытворчасці запатрабавала вялікую колькасць кваліфікаваных кадраў, што

садзейнічала развіццю навукі ў цэлым і прытоку маладых спецыялістаў з розных краін у прыватнасці. Паступова прыцягненне спецыялістаў у дзяржаўных маштабах прывяло да ўзнікнення асобных напрамкаў

¹Константинова Е. Г. Популяризация науки на современном этапе: кризис направления и пути преодоления : автореф. дис. ... канд. фил. наук. : 10.01.10. М., 2010. С. 14.

асветніцкай работы ў галіне папулярызацыі навуковых ведаў з арыентацыяй на масавага чытача і з улікам пэўных рэгіёнаў.

У XIX – пачатку XX ст. на тэрыторыі Беларусі асноўным відам дзейнасці была сельская гаспадарка. Яе маштабнае развіццё вызначыла тэматыку першага навуковага часопіса краіны – выдання «Записки Горы-Горецкого земледельческого института» (1852–1857), якое публікавалася ў Расійскай імперыі на базе адной з першых у Еўропе сельскагаспадарчых вышэйшых навучальных устаноў [2, с. 98]. У далейшым гэты інстытут значна паўплываў на развіццё аграноміі. Менавіта на яго навуковай базе (дзякуючы наяўнасці хімічных лабараторый, доследнай гаспадаркі, гадавальніка і інш.) праводзілася большасць даследаванняў².

Папулярызацыя навуковых ведаў у галіне сельскай гаспадаркі адбывалася ўжо на тэрыторыі сучаснай Беларусі. У 1901 г. пачала выдавацца што-тыднёвая газета «Сельскохозяйственный листок. Орган Могилёвского общества сельского хозяйства» (у 1902–1904 гг. «Могилёвский листок сельского хозяйства и охоты») у якасці дадатку да газеты «Могилёвские губернские ведомости». Калі ведамасці былі арыентаваны на публікацыю аглядаў замежных аграрных спецыялістаў, то дадатак меў практычны характар і прызначаўся для сялян і фермераў. Матэрыялы газеты былі прысвечаны вырашэнню пытанняў вырошчвання ў цяпліцах гародніны і садавіны, агляду навінак у галіне апрацоўкі зямлі, сельскагаспадарчых машын і г. д. Напрыклад, у артыкуле аб прымяненні электрычнасці ў сельскай гаспадарцы апісваліся дасягненні беларускага электрафізіка Я. А. Наркевіча-Ёдкі (кветкавы электрагаршчок, узоры раслін, вырашчаных з дапамогай электрычнасці, абсталяванне, ірыгатар і іншыя прылады, якія можа выкарыстаць у сваёй практыцы кожны чытач) [3, с. 16].

У 1912–1915 гг. выходзіў часопіс «Сельскохозяйственная жизнь», у якім публікаваліся працы па шматлікіх пытаннях сельскай гаспадаркі (метадалогія, вывучэнне рэнтабельнасці вырошчвання тых ці іншых раслін, практычныя рэкамендацыі па рабоце з агратэхнікай). Акрамя таго, у часопісе ўпершыню пачалі друкавацца парады дасведчаных чытачоў у галіне садаводства, паляводства і інш.

З 1912 г. у Вільні, а з 1914 г. у Мінску пачаў выдавацца першы сельскагаспадарчы часопіс на беларускай мове «Саха», які меў практычны характар і прызначаўся для тых, хто займаецца сельскай гаспадаркай, незалежна ад узроўню адукацыі [4, с. 11]. У мэтавую аўдыторыю выдання ўваходзілі спецыялісты, студэнты, сяляне, фермеры. У часопісе закраналіся тэмы, якія тычацца вырошчвання збожжавых культур, абароны хатніх жывёл, выкарыстан-

ня натуральных і штучных угнаенняў, правільнага выбару сартоў раслін, дрэў, агародніны і садавіны з улікам рэгіянальных асаблівасцей клімату, глеб, вады. Інфармацыя падавалася ў форме парад, рэкамендацый, інструкцый, правіл, у якіх да чытачоў даводзіліся элементарныя навуковыя веды па хіміі, біялогіі і іншых навук. Характэрна, што менавіта рэдакцыя часопіса «Саха» першай пачала выкарыстоўваць магчымасці рэкламы, накіраванай не толькі на папулярызацыю сельскай гаспадаркі, але і на рост зацікаўленасці людзей у прымяненні навуковых ведаў. У 1910 г. на мінеральных глебах адкрылася Беняконская сельскагаспадарчая станцыя, на якой было атрымана гатунковае насенне, годнае для мясцовых умоў. Менавіта дзякуючы рэдакцыі часопіса «Саха» чытачы па пошце атрымлівалі насенне і выкарыстоўвалі яго, а потым дзяліліся сваім вопытам [5, с. 435]. У сувязі з гэтым трэба адзначыць дастаткова высокі ўзровень арганізацыі зваротнай сувязі з насельніцтвам і распаўсюджвання агранамічных навуковых ведаў сярод грамадства. Пазней часопіс стаў уключаць рэкламу навуковых галіновых часопісаў «Известия Московского сельскохозяйственного института», «Садоводство и ботаника», «Труды Бюро по прикладной ботанике», «Хозяйство и лесоводство» з мэтай павышэння ўзроўню прафесіяналізму насельніцтва, публікаваць брашуры аб рэкламе новых метадаў работы ў галіне сельскай гаспадаркі.

У першай палове XX ст. на тэрыторыі Беларусі існавалі 20 навукова-папулярных часопісаў і газет па прыродазнаўчых, сельскагаспадарчых і медыцынскіх навук [5, с. 434], 35 % з якіх былі прысвечаны аграрнай тэматыцы. Навуковыя веды прадстаўляліся пераважна ў форме навукова-папулярных артыкулаў, нататак, паведамленняў практычнага характару, анонсаў падзей, спісаў літаратуры для чытання. Акрамя названых часопісаў і газет, у тыя часы функцыянавалі навукова-папулярныя выданні «Агрономический листок» (1912) – дадатак да штодзённай газеты «Витебский вестник», «Известия Лепельского общества сельского хозяйства» (1913), «Труды агрономической организации при Минской губернской землеустроительной комиссии» (1911–1914), «Листок коммерческого отдела Могилевского общества сельского хозяйства» (1908–1909) – дадатак да штодзённай газеты «Могилёвский вестник» і інш.

Такім чынам, на дасавецкім этапе папулярызацыя навуковых ведаў ажыццяўлялася праз арыентацыю выданняў на рэгіянальныя запыты, улік лакальных сацыяльна-эканамічных умоў, распрацоўку навуковай тэарэтычнай і практычнай базы, фарміраванне масавай аўдыторыі шляхам публікацыі навукова-папулярных артыкулаў, практычных рэкамендацый

²Опыты по электрокультуре на Виленской сельскохозяйственной выставке // Могилёв. листок сел. хоз-ва и охоты. 1903. № 2. С. 3.

неспецыялістам у той ці іншай навуковай галіне, аглядаў навуковых адкрыццяў, арганізацыю зваротнай сувязі ў форме лістоў, парад, а таксама праз асвятленне актуальных тэндэнцый развіцця пэўных відаў дзейнасці на тэрыторыі Беларусі (сельская гаспадарка, прамысловасць).

Датай узнікнення беларускай дзяржаўнасці лічыцца 1 студзеня 1919 г. Развіццё навукова-папулярнай перыёдыкі і данясенне папулярных ведаў навуковага характару да аўдыторыі, што пачаліся падчас існавання Расійскай імперыі, удасканаліваліся ў СССР. Асноўнымі крыніцамі атрымання навуковай інфармацыі былі народныя ўніверсітэты, у якіх выкладалі вучоныя, спецыялісты народнай гаспадаркі, дзеячы культуры і мастацтва. У 1947 г. было створана таварыства «Веды», членамі якога з'яўляліся выкладчыкі, даследчыкі, вучоныя народных універсітэтаў [6, с. 8].

У 1960–70-я гг. выдаваліся навукова-папулярныя часопісы «Земля и Вселенная», «Русская речь», «Здоровье», «Юный натуралист», «Химия и жизнь», «Квант», «Изобретатель и рационализатор», «Сельская новь», «Человек и закон» і інш. Да пачатку 1980-х гг. у СССР існавалі каля 50 навукова-папулярных часопісаў з высокімі тыражамі. Напрыклад, тыраж часопіса «Наука и жизнь» налічваў 3 400 000 экз., а тыраж часопіса «Знание и сила» – 700 000 экз. Такім чынам, на савецкім этапе асноўным напрамкам развіцця навуковай журналістыкі стала папулярызацыя элементарных ведаў фундаментальных навук (фізіка, біялогія, хімія, астраномія і інш.).

Распад СССР прывёў да разбурэння навукова-вытворчай базы, крызісу навуковай сферы, асобных навуковых напрамкаў і, адпаведна, навуковай журналістыкі. Так, былі закрыты выдавецтвы «Дом науки и техники», «Дом знаний», таварыства «Веды», у якім вялася асноўная асветніцкая работа па папулярызацыі навукі. Акрамя таго, тыражы навуковых часопісаў былі значна зменшаны.

Нягледзячы на гэта, пасля распаду СССР у Беларусі з'явіліся новыя навукова-папулярныя часопісы, арыентаваныя на розную аўдыторыю [6, с. 9]. Яскравым прыкладам з'яўляецца часопіс «Фокус» – першае ў краіне спецыялізаванае выданне для старшакласнікаў. У першых выпусках часопіса (1994–1996), прысвечаных фізіцы і матэматыцы, разглядаліся нестандартныя задачы, што былі складзены аўтарамі алімпіяд рэспубліканскага ўзроўню, і графічныя спосабы іх вырашэння. Пастаяннымі рубрыкамі выдання былі «Я исследователь!», «Смотри вокруг!», «Неожиданный ракурс», «Необычное в обычном», «Куда пойти учиться?», «Готовимся к экзаменам» і інш. У канцы 1990-х гг. часопіс спыніў сваё існаванне.

Асаблівую ролю ў медыйным полі адыгрываў навукова-папулярны часопіс аб навакольным асяроддзі і прыродных рэсурсах «Родная природа», які выдаецца з 1972 г. Міністэрствам прыродных

рэсурсаў і аховы навакольнага асяроддзя Рэспублікі Беларусь на беларускай і рускай мовах. Асноўнымі рубрыкамі выдання з'яўляюцца «Ньютанавы яблык», «Экасфера», «Каляндар рыбалова», «Займальна», «Лісты сяброў», «Прыродная аптэка», «Свет вачамі беларусаў» і інш. У прысвечаным пытаннем экалогіі ілюстраваным часопісе «Белорусский климат», які выдаецца з 1995 г., публікуюцца рэкамендацыі, гістарычныя экскурсы, інтэрв'ю і аўтарскія матэрыялы.

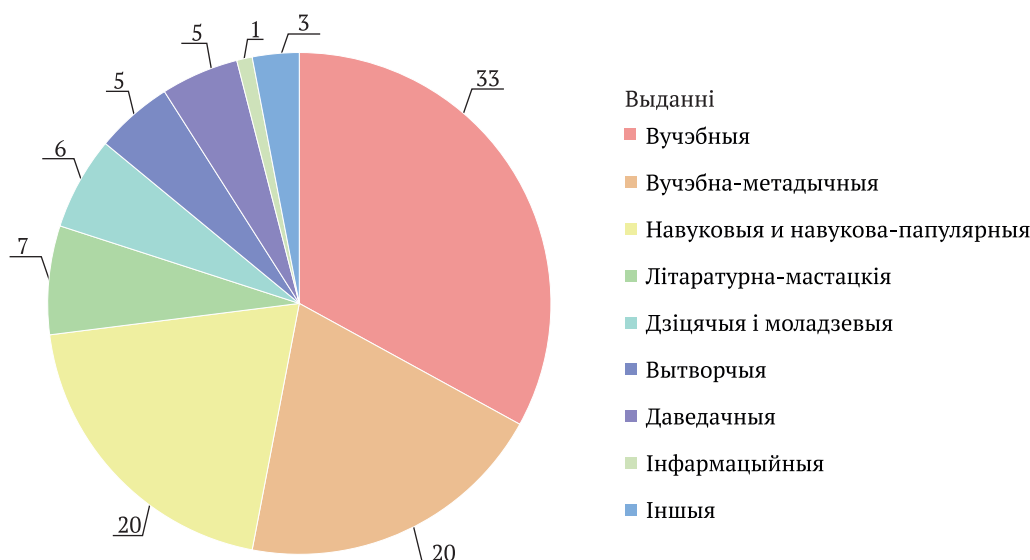
З 1998 г. праблемы, звязаныя з аварыяй на Чарнобыльскай АЭС, асвятляюцца ў навукова-практычным зборніку «Чернобыль: экология и здоровье». Да асноўных тэм выдання адносяцца пытанні экалагічнай абароны здароўя насельніцтва, якое пражывае на забруджаных тэрыторыях, напрамкі ліквідацыі наступстваў радыеактыўнага забруджвання тэрыторыі Беларусі і інш.

На постсавецкім этапе да тэндэнцый развіцця навуковай журналістыкі ў Беларусі адносяцца асвятленне аспектаў вядзення гаспадаркі, пытанняў, звязаных з правядзеннем вольнага часу (рыбалка, паляванне і інш.), народнай медыцынай, набыццё выданнямі характару займальнасці, арыентацыя на школьную аўдыторыю з мэтай папулярызацыі навуковых ведаў і падрыхтоўкі кваліфікаваных кадраў, а таксама акрэсленне праблем здароўя, выкліканых наступствамі аварыі на Чарнобыльскай АЭС.

На малюнку адлюстравана, што, па даных Нацыянальнага статыстычнага камітэта Рэспублікі Беларусь за 2020 г., у агульным аб'ёме апублікаванай літаратуры пераважаюць вучэбныя, навуковыя і навукова-папулярныя выданні.

Аналіз перыядычных часопісаў навуковай накіраванасці паказаў, што Нацыянальная акадэмія навук Беларусі выпускае каля 50 зборнікаў і часопісаў унутры дзяржавы і за яе межамі. Большасць з іх маюць вузкую спецыялізацыю, не разлічаную на масавага чытача. Да айчынных навукова-папулярных выданняў, разлічаных на шырокую аўдыторыю, адносяцца часопісы «Беларуская думка», «Планета», «Семья», «Эколог и Я», а да замежных – часопісы «Вокруг света», «Гео», «Наука и жизнь», «Популярная механика» [7, с. 62].

Многія навукова-папулярныя часопісы перайшлі ў анлайн-фармат. Так, напрыклад, на інтэрнэт-партале «Membrana» публікуюцца займальныя агляды, ілюстрацыі навуковых адкрыццяў і вынаходак навукі і тэхнікі. Між тым на сайце часопіса «Наука и жизнь» размешчаны архіў выпускаў з 1890 г., а на сайце часопіса «Химия и жизнь» – архіў выпускаў з 2006 г. У часопісах «В мире науки» і «Элементы» даюцца фундаментальныя навуковыя веды для дарослых і школьнікаў (напрыклад, 200 законаў светабудовы з фізікі, хіміі, астраноміі і інш.). Праект «ПостНаука» ўяўляе сабой электронны часопіс, у якім публікуюцца відэаалекцыі вучоных.

Аб'ём літаратуры, выдадзенай у 2020 г., %
Volume of literature published in 2020, %

Да прычын зніжэння папулярнасці навуковых часопісаў і (або) іх пераходу ў анлайн-фармат адносяцца недастатковасць рэкламных магчымасцей друкаваных матэрыялаў у параўнанні з рэкламнымі магчымасцямі анлайн-публікацый, зніжаныя пакупніцкая здольнасць чытачоў, прэстыжнасць навуковых ведаў і адукаванасць насельніцтва, кліпавае мысленне прадстаўнікоў маладога пакалення [8, с. 157], нізкая канкурэнтаздольнасць навуковых выданняў у параўнанні з канкурэнтаздольнасцю забаўляльных праграм, тэлевізійных праектаў [9, с. 213], у тым ліку навукова-папулярных («История Беларуси», «Города Беларуси», «Беловежская пушча»,

«Terra incognita. Беларусь неизвестная», «Шляхта. Брутальная гісторыя», «Наукомания» і інш.).

Лічбавізацыя дазваляе рэгіянальным навуковым перыядычным выданням знізіць вытворчыя выдаткі, значна пашырыць аўдыторыю за кошт своечасовай актуалізацыі інфармацыі, увядзення падпіскі, удзелу ў канферэнцыях, прысвечаных навуковым даследаванням, адаптаваць навуковую інфармацыю да розных мэтавых аўдыторый, пазнаёміць чытачоў з ачыннымі дасягненнямі ў галіне навукі, а таксама павысіць узровень уключанасці аўдыторыі ў вырашэнне рэгіянальных праблем.

Заклучэнне

На падставе праведзенага даследавання можна зрабіць наступныя высновы.

1. Навуковая журналістыка ўяўляе сабой комплекс СМІ, у які ўваходзяць перыядычныя рэгіянальныя, рэспубліканскія і міжнародныя выданні. Іх задача заключаецца ў папулярызацыі навуковых ведаў сярод масавай аўдыторыі.

2. Вылучаюцца дасавецкі, савецкі і постсавецкі этапы развіцця навуковай журналістыкі ў Беларусі. На дасавецкім этапе навуковая журналістыка, што арыентавалася на рэгіянальныя запыты і ўлічвала лакальныя сацыяльна-эканамічныя ўмовы, была накіравана на распрацоўку навуковай тэарэтычнай і практычнай базы, фарміраванне масавай аўдыторыі шляхам публікацыі навукова-папулярных артыкулаў і практычных рэкамендацый неспецыялістам у той ці іншай навуковай галіне, а таксама аглядаў навуковых адкрыццяў. На савецкім этапе асноўным напрамкам навуковай журналістыкі стала папулярызацыя базавых ведаў фундаментальных навук.

На постсавецкім этапе навуковая журналістыка была арыентавана на асвятленне праблем вядзення гаспадаркі, пытанняў, звязаных з вольным часам і народнай медыцынай. З пачатку 2000-х гг. тыражы газет і часопісаў паступова скарачаюцца, цікавасць да навуковай тэматыкі зніжаецца, аўдыторыя далучаецца да прагляду забаўляльных праграм на тэлебачанні і ў сацыяльных медыя, што спрыяе пераходу друкаваных выданняў у анлайн-фармат.

3. Навуковая журналістыка ў Беларусі прайшла даволі складаны гістарычны шлях. Яго спецыфіка залежала ад геапалітычных умоў фарміравання і функцыянавання адпаведных выданняў на тэрыторыі краіны. Станаўленне і развіццё навуковай журналістыкі ў Беларусі характарызуецца паступовым нарошчваннем асветнага патэнцыялу і вызначэннем мэтавай аўдыторыі (дасавецкі этап), задавальненнем актуальных запятаў чытачоў на базавыя веды ў галіне фундаментальных навук (касмічная індустрыя, робататэхніка

і кібернетыка), папулярызаванай вузкас спецыяльных ведаў, інтэнсіўным развіццём навуковай тэрміналогіі (савецкі этап), дыгіталізацыяй навуковага кантэнту, трансмедыйнага тэматычна ўніфікаванай наву-

ковай інфармацыі праз розныя сацыяльныя платформы, дыстрыбуцыяй навуковага пазнання праз інтэрактыўнасць і мультымедычную многаканальнасць (постсавецкі этап).

Бібліяграфічныя спасылкі

1. Суворова СП. Журналистика научная и научно-популярная: особенности предметной области, функций и задач. *Вестник Московского университета. Серия 10, Журналистика*. 2009;6:14–23.
2. Шмидт КД. О сложном микроскопе и некоторых микроскопических открытиях в области естественных наук в последние два десятилетия. В: Департамент сельского хозяйства Министерства государственных имуществ. *Записки Горьгорецкого земледельческого института. Книжка 1*. Санкт-Петербург: Типография Министерства государственных имуществ; 1852. с. 92–112.
3. Попов В. Значение естествознания для сельского хозяйства. *Сельскохозяйственная жизнь*. 1912;1:15–18.
4. Карповіч К. Як ужываць фабрычныя гнаі-парашкі? *Саха*. 1913;12:10–14.
5. Носевич ЛИ. Сельскохозяйственные науки. В: Петриков ПТ, Штыхов ГВ, Голенченко ГЯ, Карев ДВ, Бусько ВН, Бондарчик ВК и др. *Очерки истории науки и культуры Беларуси IX – начала XX в.* Минск: Навука і тэхніка; 1996. с. 433–438.
6. Баранова ЕВ. Государственная политика в сфере СМИ в Республике Беларусь. У: Самусевич ВМ, рэдактар. *Журналистика – 2018: стан, праблемы і перспектывы. Матэрыялы XX Міжнароднай навукова-практычнай канферэнцыі; 15–16 лістапада 2018 г.; Мінск, Беларусь*. Мінск: БДУ; 2018. с. 8–11.
7. Белякова ЛП. Методологические аспекты современной аналитической журналистики. У: Самусевич ВМ, рэдактар. *Журналистика – 2018: стан, праблемы і перспектывы. Матэрыялы XX Міжнароднай навукова-практычнай канферэнцыі; 15–16 лістапада 2018 г.; Мінск, Беларусь*. Мінск: БДУ; 2018. с. 61–63.
8. Парафонова ВА. Некоторые тенденции в развитии современных научно-популярных журналов: уточнение типологической картины. *Вестник Московского университета. Серия 10, Журналистика*. 2009;3:156–167.
9. Тертычный АА. Быть ли научно-популярной журналистике? *Вестник Воронежского государственного университета. Серия: Филология. Журналистика*. 2013;2:212–217.

References

1. Suvorova SP. Scientific and popular-scientific journalism: specifics of subject field, functions and goals. *Vestnik Moskovskogo universiteta. Seriya 10, Zhurnalistika*. 2009;6:14–23. Russian.
2. Shmidt KD. [On the compound microscope and some microscopic discoveries in the field of natural sciences in the last two decades]. In: Department of Agriculture of the Ministry of State Property. *Zapiski Gorygoretskogo zemledel'cheskogo instituta. Knizhka 1* [Notes of the Gorygoretsky Agricultural Institute. Book 1]. Saint Petersburg: Tipografiya Ministerstva gosudarstvennykh imushchestv; 1852. p. 92–112. Russian.
3. Popov V. [The value of natural science for agriculture]. *Sel'skokhozyaistvennaya zhizn'*. 1912;1:15–18. Russian.
4. Karpovich K. [How to use factory manure-powders?]. *Sakha*. 1913;12:10–14. Belarusian.
5. Nosevich LI. [Agricultural sciences]. In: Petrikov PT, Shtykhov GV, Golenchenko GYa, Karev DV, Bus'ko VN, Bondar-chik VK, et al. *Ocherki istorii nauki i kul'tury Belarusi IX – nachaa XX v.* [Essays on the history of science and culture of Belarus in the 9th – early 20th centuries]. Minsk: Navuka i tjehnika; 1996. p. 433–438. Russian.
6. Baranova EV. [State policy in the field of media in the Republic of Belarus]. In: Samusevich VM, editor. *Zhurnalistyka – 2018: stan, prablemy i perspektivy. Matjeryaly XX Mizhnarodnaj navukova-praktychnaj kanferjencyi; 15–16 listapada 2018 g.; Minsk, Belarus'* [Journalism – 2018: state, problems and prospects. Proceedings of the 20th International scientific and practical conference; 2018 November 15–16; Minsk, Belarus]. Minsk: Belarusian State University; 2018. p. 8–11. Russian.
7. Belyakova LP. [Methodological aspects of modern analytical journalism]. In: Samusevich VM, editor. *Zhurnalistyka – 2018: stan, prablemy i perspektivy. Matjeryaly XX Mizhnarodnaj navukova-praktychnaj kanferjencyi; 15–16 listapada 2018 g.; Minsk, Belarus'* [Journalism – 2018: state, problems and prospects. Proceedings of the 20th International scientific and practical conference; 2018 November 15–16; Minsk, Belarus]. Minsk: Belarusian State University; 2018. p. 61–63. Russian.
8. Parafoнова V. A. Some trends in modern popular science magazines' evolution: typology specifications. *Vestnik Moskovskogo universiteta. Seriya 10, Zhurnalistika*. 2009;3:156–167. Russian.
9. Tertychnyy AA. Popular science journalistic: be or not to be? *Proceedings of Voronezh State University. Series: Philology. Journalism*. 2013;2:212–217. Russian.